

ร่างชุดโครงการเด็กและเยาวชน (4.0)

แนวคิดการดำเนินงานวิจัย

เสนอโดย

ผศ. ดร. พญ. รัชมี สังข์ทอง

รศ. ดร. กาญจน์สุนภัส บาลทิพย์

ผศ. ดร. ฤทัยชนนี สิทธิชัย

ผศ. ดร. จุฑารัตน์ สติธิปัญญา

หน่วยวิจัยเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน

ม.สงขลานครินทร์

ร่างชุดโครงการวิจัยนี้จัดทำเพื่อระดมนักวิจัยที่มีความสนใจและต้องการพัฒนางานด้านเด็กและเยาวชนให้ทำงานร่วมกันอย่างบูรณาการ มีเป้าหมาย และเกิดผลกระทบอย่างเป็นรูปธรรมต่อเด็กและเยาวชนไทย

Vision:

เด็กและเยาวชนมีการเติบโตและพัฒนาเต็มศักยภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ จริยธรรม สติ ปัญญา จิตวิญญาณ และสามารถนำ (direct) โลกได้ (ไม่เพียงอยู่รอดได้ดีตามกระแสโลกที่เปลี่ยนไป)

Strategic plan: สร้างองค์ความรู้ผ่านงานวิจัยในประเด็นต่าง ดังนี้

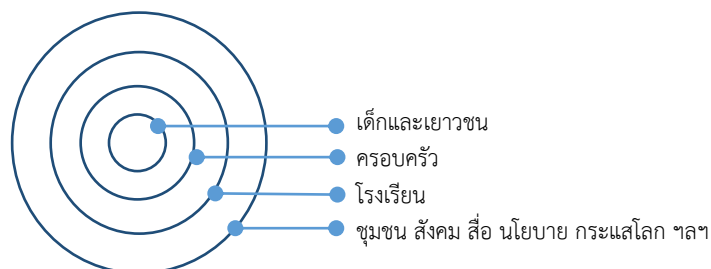
- 1) ความรู้ส่วนขาด เช่น การทำความเข้าใจเด็กและเยาวชนในมิติที่หลากหลาย เช่น การรับรู้ความสุข การเลี้ยงดูสำหรับเด็กและเยาวชนเพื่อเติบโตและพัฒนาในโลกที่เปลี่ยนแปลงไป
- 2) ความรู้เพื่อนำองค์ความรู้ไปสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผล และคุ้มค่า
- 3) ความรู้เพื่อนำไปสู่การพัฒนานโยบายเพื่อให้เด็กและเยาวชนได้รับการดูแล ปกป้อง และส่งเสริมการเติบโตและพัฒนาตามที่พึงได้รับ
- 4) ความรู้เพื่อสามารถผลักดันนโยบายด้านเด็กและเยาวชนที่มีอยู่ให้นำไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ
- 5) ความรู้อื่นๆ ที่เป็นประโยชน์กับเด็กและเยาวชนในมุมมองที่หลากหลาย

เด็กและเยาวชนในที่นี้หมายถึง ผู้มีอายุตั้งแต่แรกคลอดจนถึง 25 ปีบริบูรณ์ สามารถจัดกลุ่มได้หลายแบบเพื่อให้งานวิจัยมีความเฉพาะเจาะจงและชัดเจน เช่น ตามกลุ่มอายุหรือวัย (วัยทารก วัยก่อนเรียน วัยเรียน วัยรุ่น วัยผู้ใหญ่ตอนต้น ฯลฯ) ตามกลุ่มเป้าหมาย (ตารางที่ 1) เช่น เด็กทั่วไป แขนงนำเด็กและเยาวชน เด็กผู้มีความต้องการพิเศษ เด็กผู้มีความเสี่ยง เด็กผู้มีปัญหาแล้ว ฯลฯ

ตารางที่ 1 ตัวอย่างเด็กและเยาวชนแบ่งตามกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มทั่วไป	กลุ่มเสี่ยง	กลุ่มมีปัญหาแล้ว
— Normal child	— เด็กนอกระบบ (ไม่อยู่ในระบบการศึกษาปกติ)	— เยาวชนสถานพินิจ
— แกนนำ	— ผู้มีความต้องการพิเศษ เช่นออทิสติก	— แม่วิัยโส
	— พิกการทางกาย หูหนวก ตาบอด	— ติดเชื้อ HIV
	— มีปัญหาการเรียน เช่น อ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ มีอาการสมาธิสั้น มีพัฒนาการล่าช้า	— ถูกกระทำ เช่น cyber bullying, child abuse, neglected child
	— อาศัยในชุมชนแออัด ถิ่นทุรกันดาร ยากจน	— ใช้สารเสพติด มีพฤติกรรมเสพติด
	— เด็กกำพร้า เด็กในสถานการณัความไม่สงบ	— มีปัญหาสุขภาพจิต เช่น ซึมเศร้า อ้วน
	— เด็กในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้	— ความรุนแรง
	— กลุ่มรักร่วมเพศ	— ติดเกม สื่อสังคมออนไลน์ การพนัน
	— เด็กชายขอบ	

เด็กและเยาวชนไม่ได้อยู่ตามลำพังแต่อยู่ในระบบ ดังภาพที่ 1 งานวิจัยอาจเกี่ยวข้องกับตัวเด็กและเยาวชน และ/หรือ บริบทหรือปัจจัยสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก ได้แก่ ครอบครัว ครู เพื่อน โรงเรียน ชุมชน สังคม สื่อ นโยบาย ฯลฯ การบูรณาการเด็กและเยาวชนกับระบบรอบตัว ทำให้มีความเข้าใจได้ดีและสามารถนำไปต่อยอดได้ชัดเจน

ภาพที่ 1 เด็ก เยาวชน และระบบรอบตัว

งานวิจัยอาจแบ่งออกเป็น 4 ประเด็น (ตารางที่ 2) โดยมีเป้าหมาย เพื่อ 1) การทำความเข้าใจ (understanding) 2) การป้องกัน การส่งเสริมการลดปัจจัยเสี่ยง (prevention, promotion and risk reduction) 3) การพัฒนาเครื่องมือหรือ intervention และ 4) การพัฒนานวัตกรรม (innovation) และหากเป็นงานวิจัยเชิงบวก เช่นส่งเสริมคุณลักษณะด้านบวกมีเป้าหมายในการดำเนินชีวิต (purpose in life) ทำให้เกิดสิ่งแวดล้อมบวก จะมีประโยชน์มากเช่น แนวทาง Positive youth development (PYD) คือเสริมสร้างคุณลักษณะด้านบวกต่างๆ ได้แก่ ความสัมพันธ์ที่ดี ความยืดหยุ่นทางจิตใจ (resilience) มีอารมณ์เชิงบวกมีความมุ่งมั่นเสริมพลังบวก มีอัตลักษณ์ชัดเจน ฯลฯ

ตารางที่ 2 ตัวอย่างงานวิจัยตามประเด็นต่างๆ

Understanding	Prevention Promotion Risk reduction	Assessment tools and intervention	Innovation
<ul style="list-style-type: none"> — การสำรวจความต้องการของเด็ก เยาวชน ครอบครัว โรงเรียน ใน ประเด็นต่างๆ — การศึกษา กระบวนการ ส่งเสริมและ พัฒนาความคิด สร้างสรรค์ การ คิดอย่างมี วิจารณญาณ — ประเมินผล นโยบายต่างๆ — ประเมินทาง เศรษฐศาสตร์ — ประเมินสื่อ 	<ul style="list-style-type: none"> — ส่งเสริมความคิดทางวิทยาศาสตร์ — ส่งเสริมจริยธรรม — ส่งเสริมสุขภาพจิตที่ดี — ส่งเสริมการเป็นคนดี การมี เป้าหมายชีวิต การมีจิตอาสา — ส่งเสริมการมีสุขภาพดี เช่น การ จัดการภาวะอ้วน การเสริม ปัญญาในการเลือกอาหาร — ส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น — ส่งเสริมให้ครอบครัวเข้มแข็งและ เลี้ยงดูเด็กได้เหมาะสม — ชุมชนปลอดภัย — การออกแบบชุมชนให้ปลอดภัย เข้มแข็ง — รักแลร์ักษ์สิ่งแวดล้อม — รับผิดชอบต่อสังคม — ซื่อสัตย์ สุจริต — ส่งเสริมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ทางบวก (positive use) 	<ul style="list-style-type: none"> — การพัฒนาเครื่องมือ วัดความเสี่ยงใน ชุมชน — การพัฒนาเครื่องมือ วัดสุขภาพจิตสังคม และจิตวิญญาณ (ปัญญา) เชิงบวก — community health assessment — โรงเรียนพ่อแม่ ที่ เน้นการดูแลเด็กและ เยาวชนแบบครบองค์ รวม ทั้งกาย จิตสังคม และจิตวิญญาณ — พัฒนาสื่อสร้างสรรค์ — กิจกรรมสำหรับเด็ก และเยาวชน — ส่งเสริมสุนทรีย์ — ส่งเสริม *3Rx8C — พัฒนาศักยภาพให้ กลุ่มผู้ทำงานเด็กและ เยาวชน เช่น อปท. พม. — พัฒนาความเป็น พลเมืองไทย 	<ul style="list-style-type: none"> — นวัตกรรมช่วยเหลือผู้มี ความต้องการพิเศษ — นวัตกรรมหรือเครื่องมือ เพื่อส่งเสริมการเป็นคน ดีของเยาวชนเพื่อสร้าง แรงเสริมทางบวก และ — เครื่องมือตรวจหรือ อุปกรณ์เตือนสติเมื่อเด็ก เยาวชนจะมีพฤติกรรม เสี่ยง — เครื่องมือวัดชีวภาพเพื่อ ประเมินภาวะทางจิตใจ เช่น อารมณ์เศร้า ความสุขแท้ — สื่อ online ที่ช่วยเหลือ เมื่อต้องการ เช่นเมื่อถูก cyber bullying

*3Rx8C เป็นแนวทางเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (Partnership for 21 Century Skills: Framework for 21st Century Learning) ประกอบด้วย:

3R

- 1) Reading
- 2) Writing
- 3) Arithmetic

8C

- 1) Critical thinking and problem solving
การคิดอย่างมีวิจารณญาณ แก้ปัญหาได้
- 2) Creativity and Innovation
คิดอย่างสร้างสรรค์ คิดเชิงนวัตกรรม
- 3) Cross-cultural Understanding
เข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรม กระบวนการคิดข้ามวัฒนธรรม
- 4) Collaboration teamwork and leadership
ความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ
- 5) Communications information and media literacy
ทักษะการสื่อสาร และการรู้เท่าทันสื่อ
- 6) Computing and ICD literacy
ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ และการรู้เท่าทันเทคโนโลยี
- 7) Career and learning skills
ทักษะทางอาชีพและการเรียนรู้
- 8) Compassion
ความเมตตา กรุณา (วินัย คุณธรรม จริยธรรม ฯลฯ)